

TALABALARDA IJODKORLIK FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH
TAMOYILLARI.

R.R.Islamova

Toshkent davlat pedagogika universiteti mustaqil izlanuvchisi

B.S.Abdullayeva

Toshkent davlat pedagogika universiteti p.f.d.prof.,

Annotatsiya: *Maqolada talabalarning ijodiy faoliyatini rivojlantirish muammosi dolzarbligi asoslanadi. Ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida "ijodiy faoliyat" tushunchasi semantik yukni ko'taruvchi tushunchalari muhokama qilinadi. Ijodkorlik hisobga olinadi.*

Kalit so'zlar: *talaba; universitet; yaratish; faoliyat; ijodiy faoliyat; rivojlanish; shaxsiy faollik darajasi; shakl; usul; vositalari; dizayn studiyasi; ijodiy faoliyatni rivojlantirish tamoyillari; tamoyili, qulaylik printsipti; individuallashtirish printsipti.*

Inson faoliyati va mustaqilligining mahsuldor shakli sifatida ijodkorlik va yangilik o'rtasidagi munosabatlarga alohida e'tibor beriladi. Inson faoliyati va uning ijodkorlik faoliyati bir-birini taqozo qilishi, ya'ni inson faoliyati, uning hayotiy kuchlarining namoyon bo'lishi sifatida, uning zaruriy sharti va natijasidir. Faoliyatning reproduktiv-imitativ darajasida odam tajriba to'playdi, deb ta'kidlanadi. Faoliyat, boshqa shaxsning tajribasiga murojaat qilish; qidirish va bajarishda - topshiriqni qabul qiladi va uni bajarish usullarini mustaqil ravishda izlaydi; ijodiy tomonda - u o'zi vazifani qo'yadi va yangi, noan'anaviylarini tanlaydi va uni hal qilishning original usullaridan foydalanadi.

Talabaning ijodiy faoliyati mazmuni va jarayoniga munosabatida namoyon bo'ladigan shaxs faoliyatining sifatli bilim va faoliyat usullarini muvaffaqiyatli egallashga intilishida, maqsadga erishish uchun ma'naviy-irodaviy sa'y-harakatlarni safarbar etilishidir. Universitet talabasining ijodiy faoliyatining xususiyatlari keltirilgan. Talabalarning ijodiy faoliyatini rivojlantirish shakllari, usullari va vositalari ko'rib chiqiladi. Zamonaviy jamiyatining voqeliklari orasida uning barcha sohalarida innovatsion jarayonlar muhim o'rin tutadi. Bunday jarayonlarni amalga oshirish nafaqat shaxsdan muayyan faoliyat uchun maxsus kasbiy tayyorgarlikni talab qiladi balki, fan, texnika, ishlab chiqarishning boshqa sohalarida, shakllantirish yangi bilimlarni o'zlashtirish va ishlab chiqarishda, o'z hayoti va faoliyatiga ijodiy yondashuvni amalga oshirishda ahamiyatlidir. Bugungi kunda ijodiy shaxsni tarbiyalash muammosi alohida ahamiyatga ega. Insonning ijod olamiga kirishini, uning o'zgarish qobiliyatini shakllantirishni nazarda tutadigan ijodiy faollikni rivojlantirishda yangi, ilgari mavjud bo'lmagan narsalarni ijodiy izlashga undaydi. Ijodiy faoliyatni shakllantirish muammosi-bu yangi ilmiy muammo emas. Ushbu kontseptsiya allaqachon fanlararo kategoriya maqomini oldi va psixologlar va o'qituvchilar tomonidan ishlab chiqilmoqda.

Zamonaviy tadqiqotchilarning diqqat markazi ijodiy faoliyatni o'rganayotgan oliy o'quv yurtlari talabalarining ijodiy faoliyatiga qaratilgan.

"Ijodiy faoliyat" tushunchasidagi semantiklik yukini "ijodkorlik" tushunchasi va "faollik" tushunchalari bir xil darajada olib boriladi. Ilmiy adabiyotlarni o'rganish shuni ko'rsatadi ijodkorlik samarali shakldir inson faoliyati va mustaqilligi ijodkorlikning natijasi "ilmiy kashfiyotlar, ixtirolar, yangi musiqa va badiiy asarlar yaratish, shifokor, o'qituvchi, rassom, muhandis va boshqalar ishidagi yangi muammolarni hal qilishdir".

Madaniyat, ilm-fan, san'at, umuman insoniyat sivilizatsiyasi – barchasi ijodkorlik bilan yaratilgan. Kundalik ish ham ijodkorlikni o'z ichiga oladi. Tabiiyki, ishlashga ijodiy yondashishda inson qobiliyatlari ifodalanadi.

Klassik ijodkorlik tushunchasida olimlar ijodkorlik va yangilik o'rtasidagi munosabatga alohida e'tibor berishadi.

Inson faoliyati kabi uning hayotiy kuchlarining namoyon bo'lishi uning rivojlanishining zaruriy sharti natijasidir. Insonning apriori bajaradigan faoliyati uning jismoniy va ruhiy kuchlarini faollashtiradi. Mehnat, intellektuallik, ijtimoiylik va boshqa tadbirlar inson faoliyati orqali ifodalanadi, ijodkorlik muammosi kontekstida alohida qiziqish uyg'otadi.

Reproduktiv-imitativ faoliyat darajasida odam faoliyat tajribasini to'playdi va boshqa shaxsning tajribasiga murojaat qiladi, qidiruv natijasida ijro etuvchi tilida topshiriqni qabul qiladi va uni bajarish yo'llarini mustaqil ravishda izlaydi. Ijodiy faoliyat haqida insonning o'zi muammo qo'yadi va uni hal qilishning yangi, noan'anaviy, original usullarini tanlaydi. Haqiqiy ijodkorlikni shaklda ifodalab bo'lmaydi.

Talabanning ijodiy faollik darajasiga o'tishi uning shaxsiy rivojlanishi, kundalik hayot sharoitida ham, kelajakdagi kasbiy faoliyat sharoitida ham yangi narsalarni yaratishga qodir bo'lgan sub'ekt sifatida shakllanishining ko'rsatkichidir. Talabanning ijodiy faoliyati individual xarakter bilan tavsiflanadi.

Hodisalar va ularning munosabatlarining mohiyatiga chuqur kirib borish, va amalga oshirishning yangi usullarini topish istagi ijodga kirib borish, mavjud bilimlarni yangi vaziyatda qo'llash, ya'ni bilim va usullarni uzatish, talabanning hali ham turli sharoitlarda faoliyati ma'lum bo'lmagan holda, yangi bilimlarni izlashi va topishi - bularning barchasi universitet talabasining ijodiy faoliyatiga xos xususiyatlardir.

Haqiqiy ta'lim loyihasi o'qituvchining o'quvchi ongida savol tug'diradigan va barcha sa'y-harakatlariga qaramay, uni tark etmaydigan vaziyatni tashkil qilishdan boshlanadi.

Turli loyihalar talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shakllanishiga yordam beradi ularni ijodkorlikni tushunishga barqaror qiziqish ijodiy jarayonning tuzilishi va mazmuni, innovatsion faollik va mustaqillik darajasini oshiradi. Talabalar ijodiy jarayonning ishtirokchilari bo'lib, yangi narsalarni yaratishga va yaratishga qodir bo'lgan ijodiy faoliyatning to'liq huquqli sub'ektlariga aylanadilar. Loyiha va tadbirlarda ishtirok etgan talaba erkin ijodkor shaxsga aylanadi.

Dizayn studiyasi talabalarining ijodiy faoliyatini rivojlantirish shakli sifatida quyidagi qoidalar bilan tavsiflanadi:

1. Klassik loyihalar talabalariga javob beradigan haqiqiy natijalarga e'tibor qarating: umumiy g'oya, o'ziga xoslik, ijodiy guruhda ishlash, fidoyilik, kamida bir semestr davomiyligi.

2. Integral fanlararo tabiat, olingan bilimlardan foydalanish imkonini beradi. Turli fanlar doirasida, hayotdan ajralmagan aniq muammolarni hal qiladi.

3. Talabaga tanlash erkinligini ta'minlash keyinchalik o'z ijodiy salohiyatidan foydalangan holda o'z bilimlarini quradi.

Loyiha studiyasi formati talabalar ishining nisbatan avtonom xarakterini ta'minlaydi, ishtirokchilarning tashabbuskorligi va mustaqilligi uchun imkoniyatlar yaratadigan loyihalarni amalga oshiradi.

Loyihalar jamoa taqdimoti shaklida omma oldida himoya qilinadi. Tarkibiga qarab va loyihalarning murakkabligi turlicha baholanishi mumkin. Yakuniy natijani belgilovchi jihatlar maxsus umumiy integral baholash bilan to'ldiriladi va har bir loyihaga tashqaridan sharhlar ekspertlar ularni himoya qilish vaqtida baholaydilar. Bunday fikr almashish usuli nafaqat jamoalarning yutuqlarini solishtirish, balki tavsiyalarni ham hisobga olish imkonini beradi.

Dizayn studiyasining ishi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Loyihani rejalashtirish, rollarni taqsimlash, ichki va tashqi aloqalar, biznes-rejalarni yozishda yordam berish, loyiha kontseptsiyasini, maqsad va vazifalarini tuzatish.

2. Bilan tematik seminarlar va mini-taqdimotlar tashqi ishtirokchilar va ekspertlarni taklif qilish.

3. Oldingi studiyalarning loyiha guruhlarining muvaffaqiyatli tajribasini tahlil qilishga asoslangan amaliy topshiriqlar, ular yordamida talabalar tanishishlari mumkin. Kutilayotgan yakuniy natija, loyiha bo'yicha kelgusi ishlarning kutilayotgan hajmlari va bosqichlari omillari va potentsialini baholashdan iborat.

4. Talabalarning mustaqil ishlari uslubiy, ilmiy va axborotni o'rganish loyiha mavzusiga oid materiallar va hisobotlarni tayyorlash va bajarishda va loyiha natijalarini taqdim etishni o'rganishdir.

5. Ekspertlar guruhi oldida natijalarni himoya qilish.

Loyiha studiyasi ijodiy rivojlanish shakli sifatida talaba faoliyati muhim elementga aylanadi. Universitet va biznes o'rtasidagi o'zaro aloqa sifatini ta'minlash muhim loyihalarni amalga oshirish jarayonidan iboratdir.

Xulosa qilib aytganda, ijodkorlikning rivojlanishi universitet talabasi faoliyatiga katta qiziqish bildiradigan mutaxassis tayyorlash imkonini beradi. Ijodkorlik yangi g'oya ishlab chiqarish sifatida, ijodiy jarayonning tuzilishini tushunadi va turli vaziyatlarda egallagan bilimlardan ijodiy foydalana boshlaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Otamuratov R.U., Otamuratova S.A., Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish., Масофовий таълимни ташкил этишнинг педагогик-психологик жиҳатлари Республика илмий-амалий конференция материалларитўплами., 2021., 494 б.

2. Отамуратов Р.У., Ўқувчиларда касбий мотивациялар шаклланишининг психологик омиллари. Ўзбекистонда психологияни ривожлантириш муаммолари: назария ва амалиёт уйғунлиги. 2021., - 282 б.
3. Yangiboyev, I., & Qaldibayev, R. (2024). 5LP LINTER SAW CYLINDER. Modern Science and Research, 3(1), 1217-1221.
4. Sharipova, N., Qaldibayev, R., & Jumabayeva, N. (2024). GENERAL INFORMATION ABOUT FIBERS USED IN THE PRODUCTION OF GARMENTS AND THEIR CLASSIFICATION. Modern Science and Research, 3(1), 1212-1216.
5. Yangiboyev, I., & Qaldibayev, R. (2024). 5LP LINTER SAW CYLINDER. Modern Science and Research, 3(1), 1217-1221.
6. Sharipova, N. (2023). IMPROVING THE METHODOLOGY OF DEVELOPING DESIGN SKILLS IN STUDENTS. Modern Science and Research, 2(12), 578–583.
7. Irmatova, M., Nabiyeva, I., & Sharipova, N. (2023). A study of the process of printing patterns on mixed fabric. In E3S Web of Conferences (Vol. 401, p. 03059). EDP Sciences.
8. Шодиев, Д. Т., Давлатов, Р. М., & Бердикул, И. (2022). ВОДОРАСТВОРИМЫЕ КОМПОЗИЦИИ НА ОСНОВЕ ПОЛИМЕРНЫХ СОЕДИНЕНИЙ ДЛЯ МОДИФИКАЦИИ ХЛОПКОВЫХ ВОЛОКОН. RESEARCH AND EDUCATION, 1(9), 133-138.
9. Панжиев, О. Э., Исаева, Р. М., & Исмаилова, Л. (2023). ПОВЕРХНОСТНАЯ МОДИФИКАЦИЯ ВОЛОКНА КАК АСПЕКТ КОМФОРТА СВОЙСТВА ТКАНИ. RESEARCH AND EDUCATION, 2(3), 43-10.
10. Mavlonovna Sharipova Nilufar. "TALABALARDA DIZAYNERLIK MAHORATINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. "SO'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI 6.12 (2023): 380-386.
11. Sharipova, N., Sherqulova, N., Isayeva, R., Islamova, R., & Abdukadirova, M. (2024). RESEARCH OF THE PROCESS OF ENRICHMENT OF NATURAL SILK FIBER AND NITROINE FIBERS MATERIALS. Modern Science and Research, 3(2).
12. Ravshanovna, I. R. (2023). TALABALARDA IJODKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USULLARI, TUZILMASI VA MAZMUNI.
13. Madjidova, S. G., Rustambekovna, S. N., Ravshanovna, I. R., & Mardiyevna, I. R. (2023). Determination of Consumer Characteristics of Women's Clothing Made of Natural Silk. Journal of Advanced Zoology, 44.
14. Mardiyevna I. R. TECHNOLOGICAL PROCESS OF MANUFACTURING SEWING PRODUCTS FROM SEMI-FINISHED PRODUCTS. – 2022.
15. Yangiboyev, I., Kasimov, A., Shodiyev, D., & Panjiyev, O. (2024). IMPACT OF FIBER WASTE ON THE ECOLOGY. Modern Science and Research, 3(2).
16. II. Islamova, R. (2023). METHODS, STRUCTURE AND CONTENT OF IMPROVING THE METHODOLOGY OF CREATIVE ACTIVITY DEVELOPMENT IN STUDENTS. Modern Science and Research, 2(12), 187-192.

17. Ravshanovna, I. R. (2023). TALABALARDA IJODKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISHDA PEDAGOGIK YONDASHUVLAR. IJODKOR O'QITUVCHI, 3(34), 121-125.